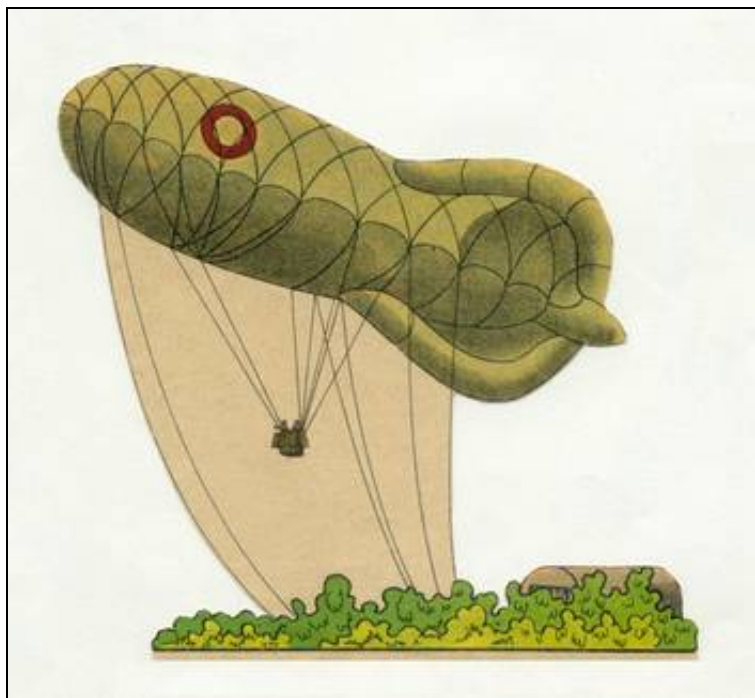


Hærens Flyvertropper - Ballonparken



Observationsballon.

Tegnet af Adolph Holst.

Tegningen, der stammer fra et udklipsark fra 1930'erne, er venligt stillet til rådighed af Gert Strande Sørensen.

Indledning

Ved Hærloven af 1932 blev Ballonparken oprettet som en selvstændig afdeling underlagt Generalinspektøren for Hærens Flyvertropper.

Ballonparken bestod af et antal ballonkompagnier, skole samt depot, og havde en årlig rekrutstyrke på cirka 55 mand. Befalingsmænd og lignende var tilkommanderet fra de forskellige våbenarter, og forblev tilknyttet hertil, i overtallige numre.

På årlige kurser uddannedes ballonførere, ballonobservatører (kornetter og officerer) og ballonmestre (underofficerer og befalingsmænd af officiantgruppen). Befalingsmænd, som bestod prøverne, kunne efter ansøgning sættes i nummer i Ballonparken.

Rekrutuddannelsen fandt sted ved Ballonparkens øvelseskompagni, hvorefter de blev overført til ballonkompagnierne. Der blev ikke udtaget befalingsmandselever, men egnede frivillige kunne optages på korporalsskolen ved Hærens Flyvertropper.

Et ballonkompagni

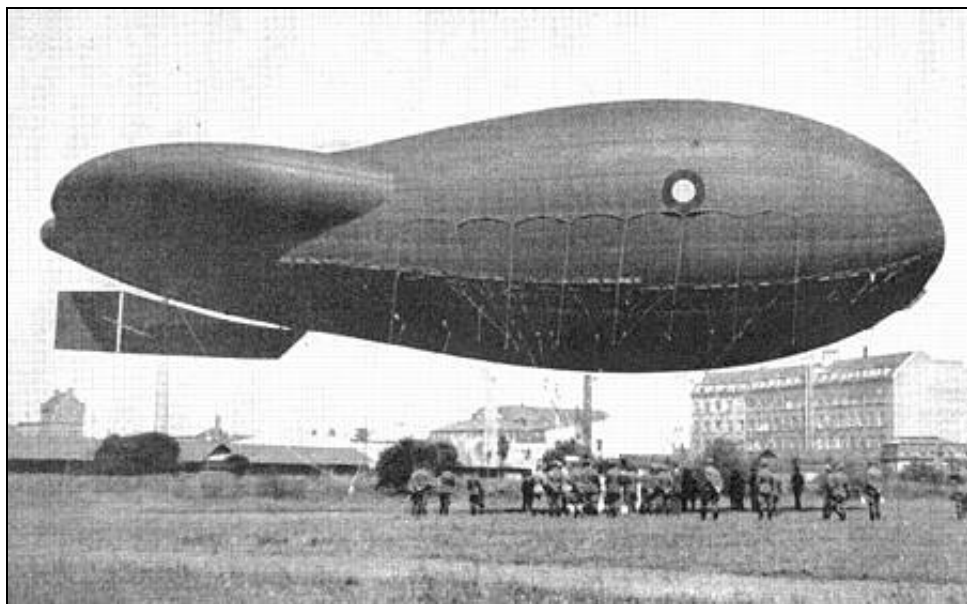
Personel: 8 officerer, 12 underofficerer, 130 menige (cirka) samt et antal teknikere af forskellige grader.

Ballonmateriel: 1 ballon, samt 1-3 ballonhylstre i reserve.

Rullende materiel: 2 spilvogne, 1 tender, 2 personvogne, 10 lette lastvogne [1](#)), 7 tunge lastvogne, 2-3 motorcykler samt et antal påhængsvogne til materiel, benzin med mere.

Signalmateriel: 3 Felttelefon B eller C, med specialudstyr, 5 Felttelefon E (summer- og induktortelefon), 1 10 liniers veksler (omstillingsbord), 1-2 Elektriske signalstationer, 1 Feltradiomodtager samt 40 Kabeltromle C (500 m kabel, Jylland) eller 30 Kabeltromle D (750 m kabel, Sjælland).

Ballonmateriellet



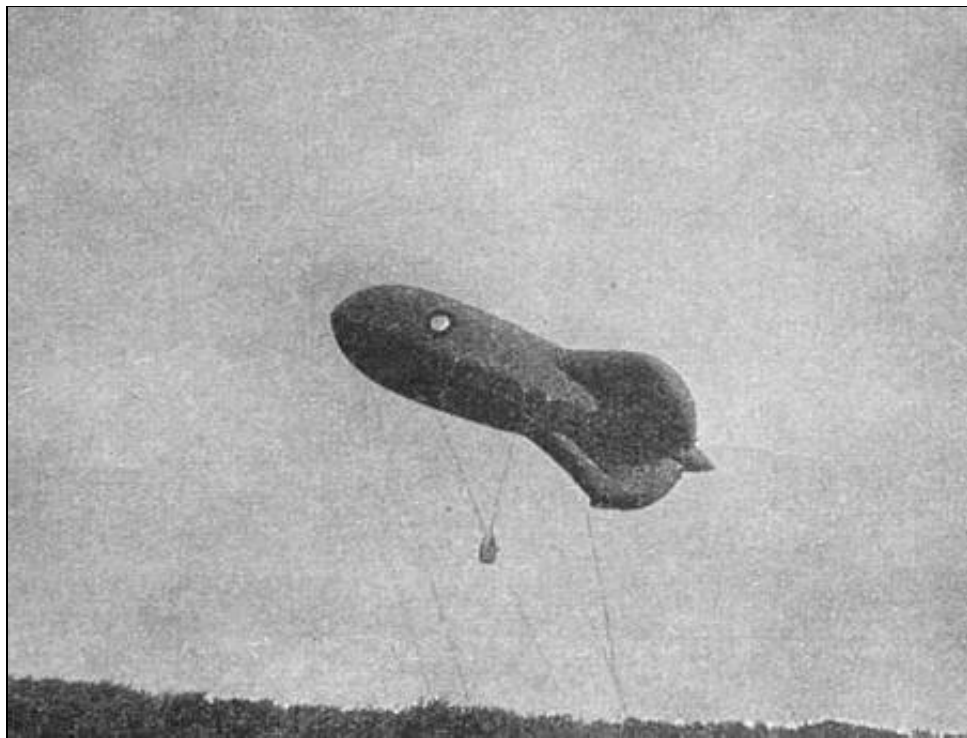
Ballon under opstigning på Amager.
(Fra Kilde 1.) Ballonen er muligvis Type Z.

Ballonerne kunne være af type

- Z (rumfang 850 m^3), eller
- K (rumfang 1.400 m^3)

Hertil kom 500 brintflasker á $5\text{-}6 \text{ m}^3$. Hver brintflaske vejede ca. 65 kg.

En brintfyldning kan transporteres på 5 stk. 3,5 tons lastvogne eller i en jernbanevogn (litra Qr). Det daglige normalforbrug er angivet som $50\text{-}60 \text{ m}^3$.



Observationsballon.

(Fra Kilde 4.) Ballonen er muligvis Type K.

K-ballonerne kunne udrustes med en motorgondol, der havde en 120 hk motor.

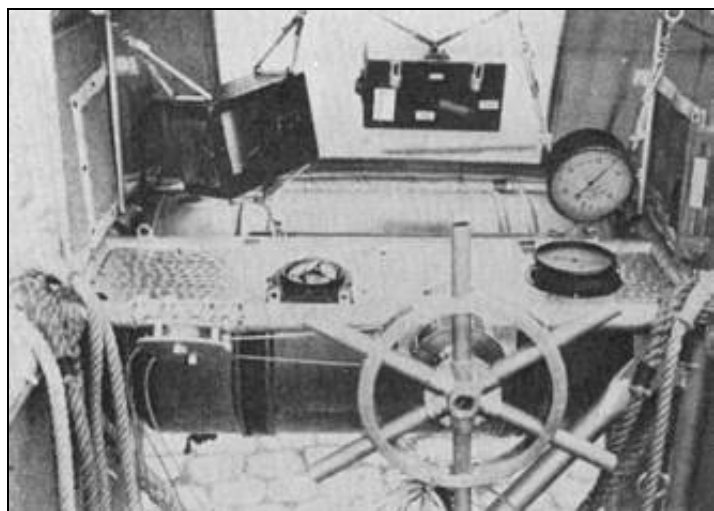
Motorgondolen kunne anvendes til at flytte ballonen over længere stræk. Det tog godt 45 minutter at tilrigge ballonen til motortransport.

Med motorgondol kunne ballonen flyttes med en hastighed på 45 km/t, mens en fyldt ballon kunne flyttes med en hastighed på 6 km/t ved hjælp af kabel- og tendervogn.

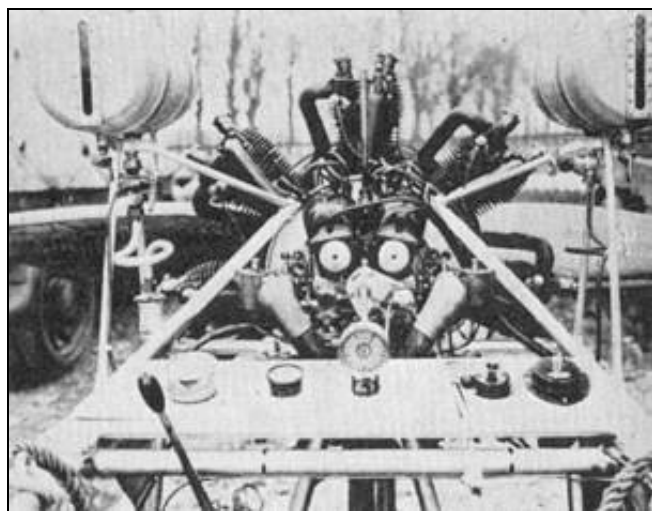


Dette billede kan have været Adolph Holst's forlæg for tegningen på udklipsarket.

Tropetegnet for et ballonkompagni, der ses til venstre, var i øvrigt et meget naturligt valg.



Motorgondol K-34 (Ballonførers plads).
(Fra Kilde 1.)



Motorgondol K-34 (Motorpasserens plads).
(Fra Kilde 1.)

Det rullende materiel



Ballonspil på lastvogn Scania-Vabis (1918), 1922.
(Fra Kilde 3).

Hærens Tekniske Korps (HTK) og Ballonparken udviklede i 1920 et *Scania-Vabis* ballonkabelspil, der blev monteret på en 3 tons lastvogn fra samme firma. Vognens 75 hk motor var forsynet med en omskifter, således at den også kunne trække spillet.

Fra det franske firma *Zodiac* indkøbtes nu et kabelspil og en tender, som leveredes færdigbygget, mens HTK selv byggede endnu et sæt. Spillet blev monteret på en dansk *Triangel* lastvogn, der - i Frankrig - blev forsynet med drivorganet *Kegresse* (halvbælte). Systemet var udstyret med to motorer - en vognmotor (*Triangel*) på 45 hk og en spilmotor (*Dion-Bouton*) på 75 hk.

Kablet var fremstillet af specialstål og var ca. 2.000 m langt. Hastighederne, hvormed spillene kan fire ballonen af og hale den ind igen, er stærkt varierende, afhængigt af spillenes forskellige motorstyrker.

Tenderen, der transporterede brændstof, reservedele og værktøj var ligeledes af typen *Triangel-Kegresse*. Tenderen medførte også det udstyr, der skulle anvendes, når den i forbindelse med spilvognen skulle føre balloner uden motorgondol over terrænhindringer.

Til sættet hørte også en telefonkarre (påhængsvogn), som blev koblet bag på kabelspilvognen.



Ballonspil på lastvogn Triangel-Kornbeck, 1927.
(Fra Kilde 3).

Udstyret blev anskaffet i perioden 1923 til 1928.

Bortset fra Ballonparkens to lastvogne og en række yderligere forsøg i sidste halvdel af 1920'erne, så

vandt det franske halvbæltesystem ikke indpas.

I stedet valgte Hæren det danskbyggede Kornbeck halvbæltesystem. Om de to "franske" lastvogne efterfølgende blev ombygget til system *Kornbeck*, melder historien dog ikke noget om.

Bevæbning

Soldaterne i et ballonkompagni var bevæbnet med Gevær M.1889, med knivbajonet. Befalingsmænd, der ikke bar gevær, var udrustet med Pistol M.1910/21.

Til sikring rådede ballonkompagniet over 6 stk. Rekylgevær M.1903/24, i luftværnsstativ.

Taktisk anvendelse

Hver division rådede over et ballonkompagni.

Ballonstandpladsen (opstigningspladsen) var placeret ca. 7 km bag egne forreste linier. Kompagniets beredskabsområde (i Kilde 2 benævnt "camperingsplads") blev valgt under hensyn til bedst mulig læ og sløring.

Mulighederne for observation fra ballonen var afhængig af de atmosfæriske forhold. Tåge, lavtliggende skyer samt vedvarende regn og storm (> 25 m/sek.) hindrede som oftest observationen.

Ballonobservatøernes opgaver omfattede:

- a. Almindelig observation af og rekognoscering i terrænet (sektoren), såvel i fjendens som eget område.
- b. Artilleriobservation, herunder indskydning, kontrol af virkningskydning, påkaldelse af artilleriild. Observatørerne i en ballon kunne som regel betjene to artilleriafdelinger, gennem artilleriregimentets omstillingsbord (veksler).
- c. Modtagelse af optiske signaler (blink) fra de forreste linier og videreformidling af disse (kortfattede meldinger).
- d. Fotografering, som mest var af hensyn til ballonobservatøernes eget brug i forbindelse med udførelsen af deres opgaver.

Praktiske oplysninger

Stigehastighed	1-8 m/sek.
Nedhalingshastighed	2-12 m/sek.
Stigehøjde	1.000 m (Ballon Type Z); 2.000 m (Ballon Type K)
Synsvidde	Fra 1.000 m højde = ca. 15 km; fra 2.000 m højde = ca. 20 km.
Forbindelse	Kompagniet opretter forbindelse til divisionen og divisionsartilleriføreren.
Sikring mod luftangreb	Kompagniets egne rekylgeværer (i luftværnsstativ), samt jagerfly og luftværnsartilleri.

Feltudrustning for enkeltmand - Flyver- og Ballontropper

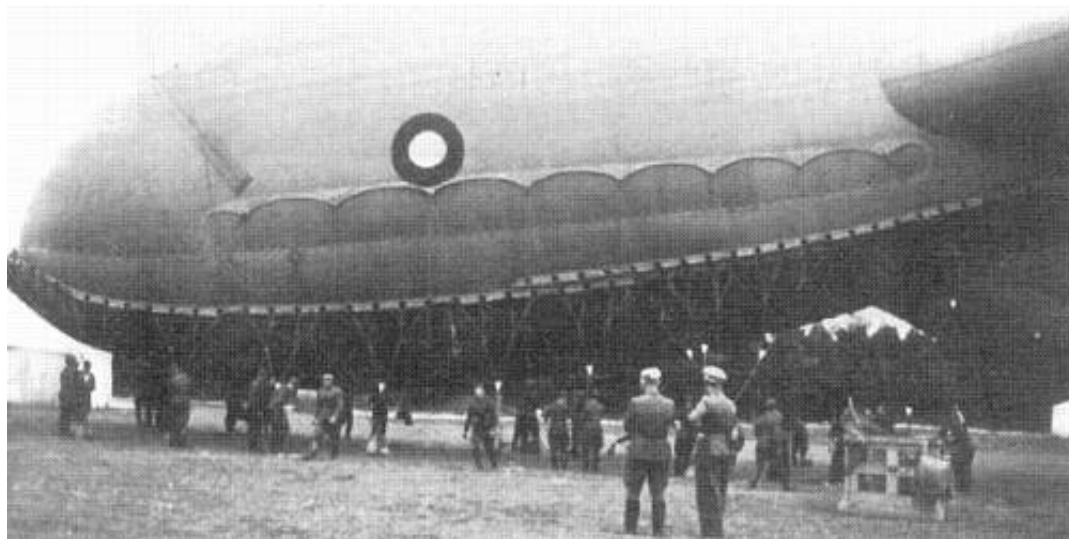
Skema Nr. 22 til Feltudrustning for Enkeltmand.

Kilder

1. *Danmarks Hær, Bind I og II* under redaktion af kaptajn Hector Boeck, kaptajn S.E. Johnstad-Møller

- og kaptajnløjtnant C.V. Hjalff, Selskabet til udgivelse af Kulturskrifter, København 1934-1935.
2. *Huskebog til brug i felten, ved øvelser og krigsspil* af oberstløjtnant H.H. Jørgensen, N. Olaf Møllers Forlag, København 1936.
 3. *Automobilet i Hæren 1908-1983* af Frank Pedersen, 1983.
 4. *Lærebog for Hærens menige, 1. Del, Midlertidig Udgave, Fælles for alle våben, korps og afdelinger*, København 1946.
 5. *Hærens Artilleriskole 1923-1962*, Dansk Artilleritidsskrift Nr. 1, februar 1993, ISSN 0011-6203.
 6. *Feltudrustning for Enkeltmand*, Krigsministeriet, København 1936, med rettelsesblade frem til august 1941.

Per Finsted



Observationsballon på opstigningspladsen ved Vrøgum, cirka 1935.

Fra Kilde 5.

Ballonparken udlagdes regelmæssigt til skydeterrænerne ved Oksbøl og Jægerspris. Alt i alt en praktisk uddannelse på ca. en måned om året. I Oksbøl havde Ballonparken sin faste lejr ved overklitfogedboligen i Vrøgum Plantage.

Noter

- 1) De lette lastvogne omfattede blandt andet: 2 køkkenvogne (I og II), 1 bagagevogn og 1 lægevogn.

Feltudrustning for enkeltmand - Flyver- og Ballontropper

Skema Nr. 22 til Feltudrustning for Enkeltmand.

Sagerne henholder under		Flyver- og Ballontropper.													Vedtegning.			
		Flyver, Flyverobservator	Ballonfører, Ballonobservator	Officer, Befalingsm. af Officiantgr.	Oversergent, Sergent, Kornet, Korporal	Motorordnans	Motorvognfører	Andre Ukpl. og menige	Læge	Kantinesoldat	Regnskabsfører, Res.int.	Kpl., Ukpl., el. mg. af Forplkps.	Feltværkfører, Maskinofficiant, Feltvært	Res. haandværker, Haandv.hj.	Oppasser			
M.ogV.	Hjelm og Hjelmbererem	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
M.	Uniform	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1)	
	Personmærke, Sæt	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	her til.	
	Lærredstøj, Sæt	1c	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	2)	
	Overalls til Værkstedbrug	1c	1	1	1	2	2	1	1	Køres.	
	Støvler for beredne, Par	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3)	
I.	Gamacher (Viklers), Par	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Befalingsmænd o. l. ved Ballonkompagnier, Parker og Depot er udrustes med Pistol af ældre Model. Ved Flyverafdelingsstabe, de flyvende og de rullende Echelon er udrustes de Befalingsmænd, der fører Kommando, fortrinsvis med Pistol 1910, de øvrige fortrinsvis med Pistol af ældre Model.	
	Feltfl. og Enmandskogekedel m. Hylster	.	.	.	1	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	4)	
	S.	Enkeltmandsforbindingspakke og Gaspudder	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Til Pistol M. 1910/21 hører 25 Patroner M. 1910/21.
		Kantinetornyster ²⁾	1c	a)
		Armbind med Genferkors	1n	.	1	b)
V.	Gevær M. 1889	1k	.	1	1	.	.	.	1	.	1	.	.	c)	
	Pistol M. 1910/21 (1910) ell. Pistol af æld. Model ³⁾	1	1	1	1m	1	.	.	1	.	1	.	1	.	.	.	d)	
	Sabelbajonet	1	1	1	1m	.	.	.	1	.	1	.	1	.	.	.	e)	
	Kniv M. 1923 eller Knivbajonet	1	1	1	1m	.	.	.	1	.	1	.	1	.	.	.	f)	
	Pistolrem	1a	1a	1	1a	.	1	.	1	.	.	.	g)	
	Livrem	1b	1b	1	1	1	1	1	1c	1	1	1	1	1	1	1	h)	
	Sværdtaske ⁴⁾	1b	1b	1	1	1	1	1	1c	1	1	1	1	1	1	1	i)	
	Patrontaske	1k	j)
	Brødpose med Hylster og Remme	1	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	.	k)
	Tøjkasse ²⁾	1b	1b	1	1	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	.	l)
	Pigtraadssaks i Taske	1f	m)
	Fodfolksspade i Hylster	1g	n)
	Signalføjte med Kæde	1i	
	Kappe- og Kedelrem	1	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	.	
	Kappebærerem og Kapperem, kort	1b	1b	1	1	1	1	1	.	1	.	1	.	1	1	1	.	
	Feltlygte (Lommelygte)	1	1	1	j	.	.	.	1	
	Dobb. Prismekikkert 8—10 × Forst.	1d	
— — — — — 6—7 × —	1h		
Feltkompas	1d	1h		
Artillerikortmaal	1d		
Kortmaal	1d	1d	1d		
Kuffert ²⁾	1a	1a	1	1	.	1	.	1	.	1	.	.		
A.	Patroner til Gevær	40k	.	40	40	.	.	.	40	.	40	.	.		
	Patroner til Pistol ⁴⁾	24	24	24	24 m	24	.	.	24	.	24	.	24	.	40	.		
	Gasmaske	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1		
F.	Flyverhætte	2		
	Telefonhætte med Telefon	1		
	Briller	1		
	Flyverdragt, sværere	1	1		
	Flyverdragt, lettere	1	1		
	Halstorklæde	1	1		
	Handsker, forede, Par	1	1		
	Pelsstøvler, Par	1	1		
	Redningsvest	1		
	Faldskærmssele	1		
Faldskærm	1			

Fra Kilde 6.